

Nr 8 september 2008

Finlands

Synskadade

4 Världskongress gav
retinitiker hopp

8 Vasa Synskadade
på utfärd

14 Examen
- en nystart

Innehåll Nr 8/08

- 3** Ledaren: Varför rösta i kommunalval?
- 4** Världskongress gav retinitiker hopp
- 8** Vasa synskadade på utfärd
- 12** Vi mådde bra i Nykarleby
- 14** Examen en nystart för Ove
- 16** Sommaridrott på Kouluranta
- 18** Meddelanden
- 20** Meddelanden från distrikten
- 23** Annonser: FSS-varor till försäljning
- 24** Annonser: Punktskriftstävling

Finlands Synskadade är medlemstidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 97. Nummer 9/2008 utkommer 24.10, manusstopp 3.10.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Nylandsgatan 25 A 6, 00120 Helsingfors
Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sofia Stenlund
Tfn 09-6962 3017

e-post: sofia.stenlund@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar: Susanna Antell, tfn 09-6962 3026 e-post: susanna.antell@fss.fi

Pärbild: Paddling på sommarläger

Foto: Päivi Jäntti

ISSN 0789-5739

Näkövammaisten Keskusliiton kirjapaino,
Helsingfors 2008

Påverka kommunalt!

Inför stundande kommunalval accentueras chansen att påverka på det lokala planet. Men förutom röstningsprocessen finns det flera sätt att påverka den egna kommunen.

Enligt kommunallagen skall fullmäktige se till att kommuninvånarna har möjligheter att delta i och påverka kommunens verksamhet.

Deltagande och påverkande kan främjas t.ex. genom att företrädare väljs in i kommunens organ, information ges om kommunens angelägenheter och diskussionsmöten ordnas, samarbete idkas vid skötseln av kommunens uppgifter samt genom att invånarna får hjälp när de tar egna initiativ till att sköta, bereda och planera ärenden.

Kommuninvånarna har rätt att komma med initiativ till kommunen i frågor som gäller kommunens verksamhet.

Initiativtagarna skall informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av ett initiativ.

Om minst två procent av kommunens röstberättigade invånare tar initiativ i en kommunal fråga skall frågan enligt kommunallagen tas upp till behandling i fullmäktige.

Ett annat sätt att påverka är att organi-

sera synpunkter och göra påverkningsmöjligheterna enhetliga i den fråga som intresserar. Enligt Kommunförbundet uppskattas för närvarande cirka 65 000 av den 100 000 föreningar som är registrerade i föreningsregistret vara aktiva.

Över 90 procent av föreningarna utför viktigt samhällsarbete i och med att organisationerna i kommunen förmedlar enskilda invånares åsikter till kommunens förvaltning och påverkar i kommunala frågor. För unga finns skol- och elevråd, för handikappfrågor finns handikappråd och för äldre och pensionärer finns äldreråd. Förutom de redan organiserade kanalerna finns fortfarande möjligheten att som kommuninvånare påverka genom kommunalt förtroendevalda.

Vilken kanal man än använder för att föra fram sina åsikter, önskemål och synpunkter är egentligen inte det viktigaste, huvudsaken är att man engagerar sig och för ut åsikterna till allmänheten. Detta kan ske via insändare i den lokala tidningen, genom att tala med folk, organisera sig eller genom att delta i den största påverkningsrörelsen av alla – nämligen våra nationella val.

Världskongress gav retinitiker hopp om vård

Den internationella organisationen om retinitis pigmentosa (RP), Retina International (RI), samlar vart annat år de nationella RP-föreningarna till världskongress. För fyra år sedan hölls den i Holland och för två år sedan i Brasilien.

Värd för den femtonde världskongressen 4-5 juli i år i Helsingfors var retinitisföreningen i Finland. Den samlade ca

400 deltagare från världens olika delar. Bland dem fanns forskare, ögonläkare, rehabiliteringshandledare samt repre-

sentanter för 29 olika RP-föreningar från lika många länder. Japan stod för den största deltagargruppen med 23 personer. Då den finska RP-föreningen ordnade sin första och den i ordningen tredje världskongressen 1984 i Helsingfors, var deltagarantalet ca 160 från 15 olika länder och föreningar. Jag hade glädjen att då vara en av dem och kunde vid årets kongress konstatera vilka enorma framsteg RP-forskningen gjort under 24 år.

Mångsidigt program

Under kongressdagarna i år förekom en rad föreläsningar med olika aspekter på RP. Man diskuterade bl.a. konstgjorda näthinnor, genforskning, stamceller, maculadegeneration samt behandlingsmetoder och rehabilitering. På utställningsavdelningar fick deltagarna information om hjälpmedel och synskadeorganisationer bl.a. FSS r.f. I

■ En del av de talrika deltagarna under konferensen. Cirka 400 personer deltog i konferensen från olika delar av världen.

■ Konferensplats var Finlandiahuset. Fyrtio internationella och inhemska forskare och ögonläkare om de senaste landvinningarna inom RP.

samband med kongressen anordnades även ett möte för RP-ungdomar, Retina International Youth Meeting. I programmet ingick bl.a. diskussioner om att bilda ett internationellt ungdomsnätverk, studiebesök med synskadeinriktning så som studier och arbetsmarknad för synskadade i Finland, test av nya hjälpmedel samt deltagande i Retina Internationals kongress. För ungdomarnas program ansvarade Pekka Rantanen, tidigare sekreterare för RI-Youth. Huvudansvaret för världskongressen hade den finska RP-föreningens ordförande och f.d. RI:s styrelsemedlem Maija Lindroos.

Gåtfull ögonsjukdom

Ärftliga degenerativa ögonbottensjukdomar är en stor grupp sjukdomar som har gemensamt det att de förorsakar långsamma allvarliga förändringar i näthinnans receptorer och deras funktioner. Först förstörs stavarna och senare även tapparna. Sjukdomen som så småningom leder till blindhet förorsakas på olika sätt av ärftliga genfel. Dylåka ögonbottenförändringar som kan finnas i ett par hundra varianter kallas gemensamt för retinitis pigmentosa (RP). Typiska symtom är nattblindhet, bländning, minskat synfält s.k. kikarsyn, försämrad kontrast- och färgseende samt olika ljusfenomen i synfältet. Under de senaste tio åren har man närmare kunnat förstå de orsaker som förorsakar försvinnningen av synsinnescellerna. Det är frågan om muterade och ärftliga genfel. De felaktiga genernas identifiering har varit en förutsättning för närmare forsk-

ning och behandling. Den första felaktiga genen hittades 1993. Tack vare utvecklade molekylgenetiska forskningsmetoder har övriga sjuka geners identifiering avancerat raskt. För tillfället känner man ca 200 felaktiga gener. En del av dem bör producera för synförmågan viktiga äggviteämnen så som rodopsin. Man känner i dag hälften av de gener som förorsakar näthinnans sjukdomar.

Från forskning till praktik

Under Retina Internationals kongress i Helsingfors föreläste 40 internationella och inhemska forskare och ögonläkare om de senaste landvinningarna inom RP. Flera föreläsningar pågick parallellt. Kongressspråket var engelska men de flesta simultantolkades till finska och svenska. Det som intresserade åhörarna mest var kliniska vårdförsök.

Auditoriet fick höra om vårdformer som håller synsinnescellerna vid liv eller förlänger deras funktion samt om metoder att ersätta döda celler. Om bara 10% av näthinnans receptorer är vid liv är synen svag men då är det ändå möjligt att behandla patienten med genterapi, medicinbehandling och näringsterapi. Genterapi betyder att en muterad felaktig gen, med hjälp av virus, byts ut mot en ny och funktionsduglig. I teorin är det möjligt att med genterapi behandla 50% av RP-patienterna då man känner till den sjuka genen. Med medicinbehandling försöker man förlänga synsinnescellernas liv och funktion. I dag finns ca 40 olika mediciner för detta. Så kallade

neurotropiska tillväxtfaktorer kan även förbättra näthinnans vitalitet. Näringsterapi har praktiserats sedan början av 1990-talet då man konstaterade att bl.a. A-vitamin bromsar synsinnescellernas död. Även E-vitaminets inverkan undersöks. Man har konstaterat att tapparnas förstörelsemekanism i ögat är oxidativ och att s.k. antioxidanter skyddar tapparna mot skador. Det bästa resultatet uppnås med att kombinera antioxidanter med lämpliga tillväxtfaktorer, varvid cellernas liv skyddas både mot oxidationsskador och reglerad celldöd.

Då näthinnans receptorer inte alls fungerar har man vid försök ersatt de döda cellerna med embryonala stamceller eller andra specialiserade celler från kroppens olika delar. Försök har även gjorts med att ersätta döda synsinnesceller med nya transplanterade celler, dock

utan nämnvärda resultat. Man har vid kliniska försök inplanterat i ögats bakre del elektroniska proteser som stimulerar ljusreceptorerna i näthinnan. En grupp unga RP-patienter har fått bakom glasögonen en liten videokamera som sänder bilder till inplanterade mottagare, varvid personen ser det, som kameran filmar. Personernas livskvalitet och rörelseförmåga har förbättrats och de har t.o.m.kunnat se föremål.

I sitt avslutningstal hälsade RI:s ordförande Christina Fasser alla välkomna till nästa RI-kongress som hålls 26-27.7. 2010 i Stresa i Italien. Temat för kongressen är "Ändra på vår syn". Kongressen i Helsingfors avslutades med en galamiddag och RI:s 30-årsfest.

Text: Arto Vanhanen

Foto: Retinitisföreningen i Finland

Fakta: Retinitisföreningen i Finland

- Föreningen grundades 1973 för att bevaka retinitikers intressen
- Har omfattande internationellt samarbete
- Har cirka 550 medlemmar och ett 70-tal stödjande medlemmar
- Besöksadress: Synskadades Centralförbunds verksamhetscentrum Iris

Mer information: www.retina.fi

■ Vid kyrkan i Jalasjärvi togs Vasa Synskadade väl emot för en stunds rofylldhet.

Vasa Synskadade på utfärd

Torsdagen den 28 augusti exakt klockan 8.30 dök den upp utanför Lyktan i Vasa – Finlands längsta buss! Vad längden beträffar en riktig busslimousin med sina 16 meter. Den var förberedd på att ta med 56 personer och vårt bagage på en sommarutflykt till Kuru och Ruovesi. Ett visst svinn brukar man dock alltid få

räkna med och när bussdörrarna stängdes var vi 49 personer som prickades av. Föreningens medlemmar är väl medvetna om att för att driva en framgångsrik förening är det nästan lika viktigt med marknadsföringen utåt som det interna informationsflödet.

När vi hörde att Bo-Erik hade födelsedag passade vi på att ringa in till Radio Vega Österbotten och unisont gratulera honom i firarsvängen med den riviga och rockiga låten "Cadillac". En passande låt för Bo-Erik som haft farten uppe för att planera och arrangera vår resa, men den passar även bra till vår förening med omfattande verksamhet. De av oss som på förhand hade varit rädda för en betungande bussresa med alltför långt mellan stoppen togs genast ur den villfarelsen vid starten när Bo-Erik presenterade en av Österbottens mest omtyckta guider, Henrik Fågelberg, som stod till vårt förfogande under hela

■ Bo-Erik och Kerstin Weegar välkomnade gästerna till sitt sommarställe i Kuru.

■ Karin Udd, Marita Carlson och Eva Stolpe deltog i utfärden. Den förstnämnda bjöd in till sin sommarbostad Kesäniemi.

dagen. Henriks folkliga och humoristiska sätt att berätta om de kommunerna vi passerade trollband oss, allt från Laihelabornas snålhet till den tragiska fartygsolyckan i Kuru på 1930-talet.

Bussens första stopp blev vid kyrkan i Jalasjärvi där vi togs emot av den kvinnliga kaplanen som berättade om kyrkan och dess sevärdheter. Församlingen har 8500 medlemmar och trots att ingen av dem har svenska som modersmål hade man ändå låtit trycka upp svenska broschyrer som vi fick ta del av. Stämningen i kyrkan var rofylld och gav en stunds paus från alla skrattsalvor i bussen.

Efter att ha avnjutit en fiskbuffé i Pyhäniemi fortsatte färden till Bo-Eriks och Kerstins sommarställe i Kuru där vi fick avnjuta födelsedagskaffet. Det var där vi först fick uppleva hur spännande det kan vara att resa i Finlands längsta buss. Villavägarna är inte de bredaste så vi fick räkna med millimetrarna för att få det svängt i krokarna. Tack och lov hade vi en av föreningens stöttepelare den här dagen, Martin Bäck som är gammal busschaufför. Han dirigerade och hjälpte busschauffören medan vi andra med spänning följde med utvecklingen. Det slutade dock lyckligt varje gång det var problem. Vi kom dock inte ända fram med bussen till Bo-Eriks sommarparadis, så det blev att ta apostlahästarna de sista 300 metrarna fram. För dem med sämre kondition anordnades biltransport denna sträcka.

Resans slutstation och även den en

verklig höjdpunkt var vår medlem Karin Udds sommarbostad Kesäniemi, belägen i Råvesi. Där var samma problem för bussen att ta sig fram, men Karin hade otroligt fina grannar som ställde upp till 100 procent med sina privata fordon för att ge lift i regnet de sista två kilometrarna. Det känns underbart att konstatera att Karin tycks vara lika omtyckt bland sina grannar i Råvesi som hon är hos oss i föreningen. På Kesäniemi bjöd föreningen på knackkorv och sallad. Humöret var på topp hos oss alla medan vi väntade på måltiden. Några av oss var oroliga att vi skulle få fläckar av rödbets salladen på kläderna, men Marita, som inte är född i farstun, tröstade oss andra med att berätta att hon själv hade klätt sig i väst. Hon knäppte endast upp den när hon åt så att eventuella fläckar kom på blusen och sedan enkelt kunde döljas genom att hon knäppte på västen igen. Detta lugnade oss andra och vi åt med god aptit av de läckerheter som dukades fram åt oss. Det känns fantastiskt att få vara med om att se hur vi synskadade blommar upp i varandras sällskap. Vi skrattar och pratar med varandra utan att närmare känna varandra. Därför är det lätt för nya synskadade att genast komma in i gemenskapen. Det stöd och den kraft vi ger varandra är väldigt värdefull att ta med sig hem när man möter vardagen igen. Tårtorna Karin bjöd på vid avskedskaffet på Kesäniemi var riktiga höjdare och bidrog ytterligare till stämningen.

Bo-Erik och Karin som var med om att dela värdskapet på denna dag skall ha

ett innerligt tack för att de öppnade sina underbara sommarhem för oss alla. Det är otroligt att vi synskadade kan få uppleva så här fina resdagar och vi vill verkligen tacka alla hustomtar i Vasa svenska synskadade som är med och pysslar och pynjar för att vi ska ha det bra.

Vi uppskattade verkligen att rehabiliteringshandledare Pia Nabb och Beatrice Blomqvist (Vasa Centralsjukhus) tog sig tid att vara med oss på resan den här dagen så vi fick bekanta oss närmare med dem. På det viset är steget inte så långt att slå en signal och ta kontakt när vi behöver hjälp i fortsättningen. Vi kom hem vid 23-tiden till Vasa. Jag kan bara konstatera att det inte endast var humöret som var på topp utan även blodsockret hade nått svindlande höjder efter dagens alla kulinariska läckerheter. Dagen kan ändå sammanfattas i att den var hellyckad. Vi hade dock "lite otur med vädret".

Text: Ann-Sofi Rosendahl

Foto: Patrik Paulin

■ Infanteriregemente 58 har fått en minnessten på Jalasjärvi kyrkas västra sida. På begravningsplatsen har ett kors i sten uppförts för varje begraven.

”Det är otroligt att vi synskadade kan få uppleva så här fina resdagar”

- John Campbell och Anna Siironen bekantar sig med instrumentet didgeridoo.

Vi mådde bra i Nykarleby

Under tiden 24-29 juni försiggick den årliga sommarkursen för synskadade på Kristliga folkhögskolan i Nykarleby. Femton personer hade mött upp för att få vara med om en innehållsrik vecka med temat "Må bra till kropp och själ". Dagen inleddes med bibelstudium med bönen som tema. Ett intressant tema enligt mig. Den som så önskade fick be tillsammans med Åke Lillas.

På eftermiddagen fick vi ta del av goda råd om hur vi skall ta hand om vår hud. Det var ett inspirerande tillfälle som väckte livlig diskussion. Tack till Maja Strandberg för bra tips. På kvällen fick vi ta del av en resa jorden runt gjord av Lena Sandberg med sin familj. Vi fick bland annat undersöka en didgeridoo, ett slags rör som är ett musikinstrument från Australien.

Onsdag 25 juni

Efter att vi sovit en god nattsömn var det åter dags att tillsammans med Åke Lillas fortsätta kring temat bönen.

Därefter begav vi oss tillsammans med Maja Renvall-Höglund ut i böckernas värld. Maja läste några berättelser för oss och vi delade med oss av våra funderingar kring dessa. Även detta år hade de unga deltagarna delvis eget program. Formgivare Agneta Fällman delade med sig av sina möten med de ryska barnhemsbarnen som har vistats på folkhögskolan i Nykarleby under några somrar. Det var intressant att höra om hur barnen hade det och möten mellan barnen och Agneta.

Asta Särs, som har varit missionär i Afrika engagerade oss verkligen under temat "Kulturkrockar, kulturmöten". Vi förde livliga diskussioner om hur vi skall anpassa oss till olika kulturer. Efter Aastas pass om såväl kulturkrockar som kyrkan som asylplats och aftonandakten hade ungdomarna program med ledsagarna. Vi planerade för avslutningsfesten.

Torsdag 26.6

Som vanligt inleddes dagen med bibelstudium. Kurt Cederberg talade under rubriken "Må bra". Fysioterapeut Maria Forslund från Nykarleby talade om motionens betydelse. Vi hade pausgymnastik så att åtminstone jag sedan med gott samvete kunde promenera till Café Brostugan och njuta av våfflor. Efter våfflor, middag och en promenad kändes det bra att sjunga de nya sångerna i sångboken tillsammans med Ebba Ålander. Ungdomarna fortsatte sitt program

tillsammans med Valter och Leffe som tog oss ut till Fäboda som är i Pedersöre.

Fredag 27.6

Efter ytterligare ett bibelstudium med Kurt Cederberg fick vi höra om det 150-åriga finska Missionssällskapet. Under eftermiddagen diskuterade vi om den psykiska hälsan, om hur må bra mentalt. Vädret var på vår sida, så under fredag kväll åt vi ute i naturen och njöt av varandras sällskap och Guds natur. Ungdomarna fick höra Pontus Back berätta om sitt liv, om vägen från alkohol till kristen.

Lördag 28.6

Under förmiddagen fick vi stifta bekantskap med tullmagasinet vid andra sjön i Nykarleby. Bo Kronqvist berättade mycket intressant om Andra sjön. På kvällen var det dags för avslutningsfest med sång, gåtor och information om vad som är på gång bland andra kristna synskadade. Ungdomarna fortsatte ännu i musikens tecken med ungdomsledare Maria Björklund.

Söndag 29.6

Så var det den sista dagen. Traditionenligt inleddes dagen med högmässa. Efter utvärdering av kursen var det dags att resa hem. Ett stort tack till deltagare och ledsagare för en fin kurs. Tack ytterligare till Arto Vanhanen som höll dagligen gymnastiklektioner. Dessa uppskattades mycket av alla deltagare.

Text: Anna Siironen
Foto: John Campbell

- Rehabiliteringshandledare Pia Nabb överräcker ett stipendium till Ove Björknäs och önskar honom lycka till i framtiden.

Examen en nystart för Ove

Det är en glädjestrålande Ove Björknäs jag öppnar dörren för. Han har en varm röst som det riktigt "myslyser" om när han säger:

- Jag har rätt att vara stolt över mig själv. Det finns inga genvägar och jag har jobbat hårt men nu är jag äntligen klar med studierna och på fredag får jag motta mina tradenompapper från Vasa Yrkeshögskola.

Ove har gjort det slutliga lärdomsprovet åt Mikael Toivainen och hans företag Visual Focus. Undersökningen har genomförts bland synskadade i Vasanejden och gått under rubriken "Försäljning av

hjälpmedel inom synskadebranschen". Ove har gjort ett bra arbete och Mikael överräckte tillsammans med FSS varsitt stipendium åt jubilarerna på högtidsdagen den femte september. Nu är det en ny period som börjar i Oves liv. Ett riktigt brytningskede om han får sina drömmar förverkligade.

Ove föddes för 29 år sedan i Lappfjärd och efter att ha genomgått gymnasiet i Kristinestad flyttade han till Arlainstitutet i Helsingfors där han utbildade sig till merkonom. Ove är tacksam för de fyra år han tillbringade på Arlainstitutet där han

fick lära sig finska ordentligt samt att stå på egna ben trots sina handikapp. Han har hela livet varit synskadad men har även ett tilläggshandikapp som gör att han är försvagad i vänstra sidan och därför haltar lätt. År 2002 flyttade han upp till Vasa och påbörjade studierna här. När jag frågar Ove vad som var det intressantaste med tradenomutbildningen säger han att det är en väldigt bra och omfattande utbildning som tangerar allt som gäller företagsekonomi.

Han skulle gärna jobba med marknadsföringsfrågor i framtiden. Helt naturligt följer då frågan: Hur skulle du vilja marknadsföra dig själv?

- Jag är social och utåtriktad och tycker att jag har lätt att skaffa mig nya vänner, säger Ove utan att tveka.

Ove är snabb i replikerna och jag får en känsla av att han lätt skulle klara av att sälja skinnet på björnen innan den är skjuten. Ove medger då att han trivdes ganska bra som försäljare på Varuhuset A-Talas i Kristinestad och det är också en bransch han kan tänka sig nu när han söker jobb. Under sin studietid har Ove även hunnit praktisera som datastödperson på Vasa Centralsjukhus, han har omfattande kunskaper inom IT-branschen, vilket även gagnar en framåtsträvande ung man. Ove anser att han har fått en mångsidig utbildning och tycker därför att han har många alternativ att välja mellan.

På grund av sina handikapp får det framtida yrket inte vara för fysiskt betungande men han vill ändå att det ska vara en utmaning och att han får känna

att han gör rätt för sig. Det är viktigt för Ove att stå på egna ben och inte ligga samhället till last. Nu när Ove är beredd att lämna studieorten Vasa bakom sig drömmer han om att få flytta närmare flickvännen i södra Finland. Redan på måndag, när arbetsförmedlingen slår upp sina dörrar, kommer han att starta jakten på jobb och bostad i Borgå eller Helsingfors. Vi vet dock alla att det är tufft på dagens arbetsmarknad, att få ett bra jobb är inte det lättaste, speciellt om man kommer som ny till främmande ort. Ove har blivit en mycket kär vän till oss synskadade här i Vasa. Han har varit med i föreningens verksamhet och bland annat spelat boccia på onsdagskvällarna.

Vi har skrattat, pratat och lärt känna varandra och det är inte roligt att se honom lämna vårt gäng. Nu när vi skickar iväg honom skulle vi gärna vilja sända med en gemensam rekommendation från oss alla. Vi hoppas att genom dessa rader få kontakt med det omfattande nätverk vi synskadade har, och att det inom detta finns någon som känner varmt för Oves situation och vill hjälpa honom till en ny start i livet. Kontakter är viktiga och fast vi blivit synskadade kan vi fortfarande engagera oss i samhällslivet. Det vore underbart om vi synskadade tillsammans kunde ge Ove en nystart så att han och alla andra av våra synskadade ungdomar ska förstå hur meningsfullt det är att skaffa sig en bra utbildning.

Text: Ann-Sofi Rosendahl
Foto: Patrik Paulin

Sommaridrott på Kouluranta

■ Några av lägerdeltagarna på sommaridrottslägret på Kouluranta. Längst till höger artikelförfattaren Matti Hokkanen.

Under perioden 12 till 17 augusti ordnade Keski-Suomen Näkövammaiset r.y. för andra gången ett sommaridrottsläger på semester- och kurscentret Kouluranta. Idén till detta läger föddes då Synskadades Centralförbunds läger Kunto ja Visio slutade efter 2002, men också delvis för att man lade märke till att folk ville dra nytta av sitt fem dygn långa semesterbidrag då det tidigare idrottslägret enbart sträckte sig över en helg.

Redan i mitten av juli placerade jag in lägret i min sommartidtabell och redan i början av augusti kunde jag läsa programmet som såg ut så här: redan innan frukost fanns morgongymnastik utomhus på programmet, som vid regn ar-

rangerades inomhus. Efter frukost kunde man gå en kortare eller längre morgonpromenad, åka tandemcykel, rodd, paddling med mera. Efter lunch fanns nyheten siesta, en timmes vilostund, varefter den dagliga lägerolympiaden

och gymnastik följde. På kvällsprogrammet fanns bastubad, simning, vattensjogging i Saarijärvi samt kvällsmat med valfritt program.

Vi kom fram till Kouluranta på tisdagen, och då folk från olika delar av landet samlats för middag och presentation fick vi reda på att vi var 18 lägerdeltagare förutom de ständigt närvarande lägerledarna Elina Holopainen och Esko Jäntti plus övriga varierande instruktörer. Av deltagarna var merparten från Mellersta Finland, och åldern varierade från 30 till 80. Vissa var synskadade sedan barndomen, medan andra på äldre år.

Nästa dag inleddes med en regnfri morgonpromenad och gröt. Under morgonlänken blev det regn, medan några istället för siesta valde att hjälpa till med att fylla en gummikajak med luft. Så inleddes första etappen av lägerolympiaden som började med lagindelning. På kvällen blev det allsång, och lägerledarna inbjöd oss skojfriskt till Pianobaren, där drinkar i form av saft eller vatten serverades. Efter torsdagens morgonpromenad, siesta och lunch var det igen dags för lägerolympiad. Denna gång fick en person från varje lag dansa på en ihopvikt dagstidning i takt till musik. Man fick alltså inte stiga utanför den vikta tidningen vilket utgjorde grenens utmaning. Såväl onsdagens som torsdagens kvällsgymnastik hölls på deltagarnas begäran utomhus och bestod av yogainspirerade övningar.

Fredagens olympiadgren var igenkänning av olika växter och örter genom

doft-, smak- och känselsinnen. Kvällen fortsatte på samma tema med fotbad med örter, örtté till kvällsmaten samt föreläsning om de olika örternas inverkan. På lördag var kajaken i paddlingskick och en tidtabell med turordningar gjordes upp. Även jag som aldrig tidigare paddlat en kajak av gummi, men dock andra kajaker, fick en ny upplevelse. Dagen fortsatte med att alla i tur och ordning fick prova på paddlingen innan efterföljande kvällsbastu, lägerolympiad och festmiddag. Kvällens höjdpunkt blev en kapplöpning mellan ledarhundarna, som vanns överlägset av hunden Peki. Under middagen framförde deltagarna en berättelse om lägret med hjälp av olika ljudeffekter. Den sista olympiadgrenen gick ut på att de olika lagen tillsammans skulle härma ett ljud från någon slags apparat eller företeelse, som till exempel gökur eller kylskåp. Den mest underfundiga av dem var laget Sisupusits, som imiterade en Perkins punktskriftsmaskin.

Under feedback-diskussionen framkom att man kanske borde förkorta lägret för att lättare få fler ledare/assistenter. Med större ledarantal skulle alla hinna med allt och man skulle även hinna få tid att prova helt nya grenar. Ett annat förslag var att arrangera ett liknande läger i skolan i Jyväskylä's utrymmen. Helhetsmässigt var lägret trots dessa små minuspoäng lyckat, och om intresse väcktes, följ informationen i olika medier och kom med nästa gång!

Text: Matti Hokkanen

Foto: Päivi Jäntti

Meddelanden

Nytt pris främjar ljudböcker

På Bok- och Biblioteksmässan den 25 september kommer Ljudbokspriset att lanseras. Initiativtagare är Iris, synskaderörelsens bolagsgrupp. Instiftare är skådespelaren Peter Stormare.

– Syftet med priset är att främja ljudbokens utveckling och göra den mer tillgänglig för alla. En läsrörelse skapades för över femtio år sedan när synskadade hade ett behov att ta del av litteraturen. Nu är ljudboken väl spridd och är uppskattad av många fler. Den första ljudboken lästes in på Iris, vilket gör att det är en självklarhet att det är vi som instiftar och delar ut priset. Det är en viktig utveckling som ljudböckernas framväxt bär med sig; att den muntliga berättartraditionen från förr förs vidare, säger Marlene Terkowsky, koncernchef Irisgruppen.

Instiftare av priset är skådespelaren Peter Stormare.

– Ljudboken har gjort litteraturen tillgänglig för så många fler, inte bara synskadade utan också dyslektiker och människor som tycker att det är svårt eller jobbigt att läsa en bok. Min mamma som är 80 år har börjat "läsa" böcker igen sedan ljudboken blev populär och lättillgänglig, säger Peter Stormare.

Iris startade produktionen av ljudböcker redan i mitten av 1980-talet och räknas som ljudbokens pionjär. Idag utgörs en stor del av ljudbokskonsumenterna av seende och försäljningen av ljudböcker, och framförallt nedladdningsbara ljudböcker, har växt enormt de senaste åren. Antalet sålda volymer under 2007 var 939 000. Istället för att läsa sin bok på kammaren väljer alltså fler att lyssna på en ljudbok när de kör bil, på bussen eller när man är och tränar. Och branschen har svarat på intresset; förra året ökade antalet nya titlar med 169.

Iris Ljudbokspris går till den ljudbok som förmedlar bästa upplevelse baserat på tolkning och berättelse. En nomineringsjury väljer ut sju ljudböcker som tar sig till finalen där en vinnarjury tar vid. Lagom till Bok- och biblioteksmässan nästa år presenteras vinnaren, som består av både författaren och inläsaren av ljudboken.

Reformförslag angående personliga assistenter

Social- och hälsovårdsministeriet förbereder som bäst en reform av lagen om service och stöd för handikappade. Ärendet kommer att presenteras för riksdagen i mitten av september, och innebär en stor förändring för gravt handikappade i behov av personlig assistent.

Den reform som ska föreslås omfattar förändringen att den personliga assistenthjälpen kommer att innefatta subjektiv – alltså självklar – rätt till personlig assistent för gravt handikappade. Ett annat ärende som tangeras är arbetsförhållandet mellan den personliga assistenten och den handikappade, som enligt förslaget inte längre kommer att förutsätta arbetsgivarskap. Dessutom kommer assistenttimmarna att utökas för deltagande i samhälleliga och sociala sammanhang. Om förslaget godkänns träder det i kraft i september nästa år, men i sin helhet först senare. Lagreformen gäller enbart gravt handikappade.

Ärendet om subjektiv rätt till personlig assistent har funnits på den handikappolitiska agendan i över tio år. Finlands Handikappforum, som har 27 medlemsorganisationer (däribland förbundet Finlands Svenska Synskadade och Synskadades Centralförbund) och 320.000 medlemmar, har drivit ärendet aktivt. Ärendet har redan nu stött på en del problem, bland annat motsätter sig Kommunförbundet lagförslaget eftersom det enligt dem kommer att innebära att kommunernas ekonomiska situation påverkas i alltför hög grad.

En annan potentiell konfliktsituation finns i definitionen av begreppet "gravt handikappad". I Handikappforums pressmeddelande som sändes ut den 18 augusti menar man att reformen förverkligar det regeringsprogram som fortfarande är i kraft. Man förklarar vidare att reformen ger en mer skraddarsydd och mer effektiv service som bättre motsvarar de gravt handikappades behov, och med vars hjälp de kan bo självständigt hemma, studera, arbeta och fungera som en aktiv medlem i samhället.

Meddelanden från distrikten

Svenska Synskadade i Östnyland r.f.

Höstens första träff hålls lördagen den 27 september klockan 13 i Kajutan, Ågatan 33 i Borgå. Välkomna!

Träffpunkt för synskadade i medborgarinstitutets regi börjar igen onsdagen den 1 oktober kl. 13.30-15.00 i Kajutan och fortsätter varje onsdag. Samvaro med högläsning, diskussion kring aktuella teman och kaffeservering. Ledare: Stina Fodstad, pris 18 euro för båda terminerna. Välkomna också nya deltagare med!

Åbolands Synskadade r.f.

Åbolands Synskadade r.f. håller oktober månads medlemsträff lördagen den 11.10. kl. 14.00 på Seniorstugan, Elm-grensvägen 2, i Pargas. Barbro Nordqvist från Näköpiste Polarprint medverkar. Kaffeservering. Åboborna anmäler sig till Marita, tel. 2315135. Väl mött i Pargas.

Styrelsen

Vasa Svenska Synskadade r.f.

Distriktsföreningen Vasa svenska synskadade r.f. håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 8 november 2008 kl 13.00 på verksamhetscentret Lyktan, Skolhusgatan 40 C i Vasa. Vid årsmötet behandlas i föreningens stadgar § 10 nämnda ärenden samt diskussion om eventuell försäljning av lägenheten på Skolhusgatan 52. Anmälningar senast 5.11 till kansliet.

Boccia spelas på onsdagar kl 18.30-19.30, samling vid Lyktan 17.30

Kvinnoträff måndagen den 13 oktober kl. 14. Vi besöker Eva Pullolas affär i Vasklot. Pullola förevisar och säljer kläder till kvinnor i olika storlekar, också större storlekar, men det är inget köptvång. Hon bjuder också på kaffe. Inga andra kunder är samtidigt i affären. Ca 15 kvinnor får sittplats, men några till ryms säkert med. Deltagarna bör anmäla sig senast 8.10 till Lyktan.

Svenska synskadade i mellersta Nyland r.f.

Måndagar

kl. 12.00 Högläsning av Hufvudstadsbladets innehåll som inte kommer via Pratsam.

kl. 13-14 ev. program och kaffe

29.9 Peter Nyman berättar om boken "Ankkalammikko" och bl.a. om "Nyhetsläckan"- tv programmet

6.10 Fotvårdaren Marianne Blom-Lindström är på plats. Beställ tid via Tiina.

13.10 Katarina Sandelin berättar om Island och islandshästar

20.10 (Lyssna på medlemsbandet för program)

27.10 Sittdans med Maj-Karin Brotherus

Motion

Bocciaspelarna samlas fredagarna kl. 9.30-10.30 i Folkhälsans Seniorhus (Mannerheimvägen 97) jumppasal. Alla nya bocciaspelarna är mycket välkomna! Vattenjumppan på fredagarna kl. 11-12 i Folkhälsans bassäng i Seniorhuset. Gruppen är fullbokad men du kan kontakta Tiina på Tian för eventuella annullerade platser.

Vita käppens dag onsdagen den 15.10 frisas tillsammans med HUN på Tian. Lyssna på Medlemsbandet för mera information.

Teaterutfärd till Åbo

Har blivit uppskjutet till 2009. Vi har bokat 20 platser på Åbo Svenska Teaters

musikal EVITA lördag 17 januari 2009 till kl. 14.00:s förevisning. Vi planerar också annat program i Åbo – kontakta Tiina på Tian före 10 december om du vill med på teaterresan.

Kansliets, Tians tfn är (09) 612 1779. Telefontid mån-ons kl. 9.30 – 13.30.

Svenska synskadade i Västnyland r.f.

Svenska synskadade i Västnyland r.f.

Vi samlas till månadsträff lördagen den 11 oktober 2008 kl. 13.00 i verksamhetscentret Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Trubaduren Håkan Streng underhåller oss till kaffet. Transport enligt kända ruttor. Anmälning senast torsdag 9 oktober till Bjarne Sandberg tfn 040-544 8313 eller till Birgitta Nordström, tfn 019-241 1233.

Hjärtligt välkommen med Styrelsen.

Boccia-träningen sker denna höst fredagar kl. 14.00. Platsen är bekant: Seminarieskolans gymnastiksal. Adressen är Ladugårdsgatan 1-3 i Ekenäs, ingång från gårdssidan. Första träningen infaller den 26 september -08.

Alla gamla och nya spelare är hjärtligt välkomna.

Styrelsen.

Ålands Synskadade r.f.

Hösten börjar så sakteliga göra sitt intrång och föreningens aktiviteter börjar dra igång. Ålands Synskadade har haft två trevliga evenemang den senaste tiden. Gäster från de Synskadade i Mellersta Nyland besökte oss och Verksamhetscentret Ankaret torsdagen 21 augusti som del i en längre resa till landskapet. De 26 gästerna och "hemmafolket" hade en mycket trevlig kaffestund, umgicks och pratade, sjöng allsång samt trakterades med både gitarr- och pianospel. Två dagar senare lördagen 23 augusti var det dags för sommarens utflykt.

Kosan ställdes i år till Föglö där Vargskären, Flisö och Degerby besöktes. Den mycket trevliga och soliga dagen avslutades med middag i den gamla tingsgården Enigheten i Degerby innan det var dags att ta färjan tillbaka.

Ålands Synskadades månadsträffar blir andra måndagen i månaden. Den första hölls måndagen 8 september i Ankaret med musikunderhållning och diskussion kring höstens program och aktiviteter.

Liksom tidigare spelas det boccia i Ankaret alla torsdagar fram till jul från och med 11 september. Kurs i borstbindning hålls från och med 29 september och ledare är Dorrit Mattsson. Vattengymnastik planeras också. Intresset för en kurs i engelska undersöks. Bingokvällar planeras att hållas tredje måndagen i månaden.

Ålands Synskadade deltog även i skördefesten 19-20 september.

Punktskriftsträff med gäster från förbundet planeras till 15-16 oktober. Höstmötet hålls lördagen 8 november.

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f.

Tisdagen 30.9 har vi en matlagings- och filmträff på verksamhetscentrer "Fyren", Otto Malmsg. 9 A 21 i Jakobstad. Kl. 15 samlas "kockarna" för att tillreda kvällens matbit, som avnjuts kl. 17 till självkostnads pris. Filmföreläsningen startar kl. 18. För matens skull är det viktigt att ni anmäler er till Ann-Sofie Grankulla, tfn 7234 880 eller 050-3795 658.

I samarbete med Folkhälsan startar vi anhörigträffarna igen 2.10 kl. 13 på Fyren. Som ledare fungerar Ann-Mari Ekstrand.

Oktober månads föreningsträff hålls tisdagen 7.10.2008 kl. 18.30 på verksamhetscentret "Fyren". Mera info om evenemangen på Medlemsbandet eller från Fyren. Hälsar styrelsen

FSS produkter:

Reflexband: 3,50 euro

Sätts runt armen

Text: Förbundets namn+logo

Tygkasse: 5 euro

Rymlig, naturvit med mörkgrön text

Text: Förbundets namn+logo+webbadress

Paraply: 10 euro

Mörkgrönt med gul text på kardborrbandet

Text: Förbundets webbadress

FSS vinddräkter: Nu endast 30 euro!

Mörkblå med reflexer, reststorlekar i XL och XXL

Text på jackans framsida: FSS i punktskrift

Text på jackans baksida: FSS i punktskrift samt texten Finlands Svenska Synskadade

Sista chansen för FSS skrivtävlingar!

År 2009 har det gått 200 år från Louis Brailles födelse. För att fira detta utlyser FSS punktskriftsarbetsgrupp två skrivtävlingar. Du är välkommen att delta i båda tävlingarna, eller i endast en av dem.

1. Ett försvarstal för punktskriften till en skeptiker. Det mest kreativa och roligaste bidraget vinner. Skriv gärna i kåseriform.
2. En snapsvisa till punktskriftens ära eller med anknytning till punktskrift.

Skicka in dina bidrag till Tessa Bamberg, till Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f:s centralkansli, Nylandsgatan 25 A 6, 00120 Helsingfors. Du kan även skicka e-post till tessa.bamberg@fss.fi. De tre bästa bidragen i respektive kategori prisbelönas. En jury väljer pristagarna. Bidragen bör skickas så att de är framme senast måndagen den 1 oktober 2008. FSS förbehåller sig rätten att publicera bidragen. Inga bidrag returneras till skribenterna.

FSS punktskriftsarbetsgrupp

